

Orðaskifti um sjúkráhúsværkið

Herfyri varð nýggjasta frágreiðingin um føroyska heilsuverkið við serligum atlit til sjúkráhúsværkið almannakunngjört. Henda frágreiðing er umbíðin av landsstýrinum og skal vera partur av grundarlagnum fyri støðutakan til framtíðar bygnaðin í føroyska sjúkráhúsværkinum.

Um góða viku verður stórir fundur í Havn um hesa seinastu frágreiðinga. Í hesum sambandi fer Tíðindablaðið Síðaliturin komandi dagarnar at bjóða upp undir orðaskiftið og leggja vit fyrri í dag við eini grein í "Sjónarmið", sum Jákup Petersen, yvirlækni á Klaksvíkar Sjúkráhusi hevur skrivað til Síðaliturin.

Vit fara at heita á lesarar og fólk við tilknýti til heilsuverkið, politikarar o.a. um at luttaka í hesum orðaskiftinum. Sendið okkum tilfarið og skrivið á brævbjálvan "Orðaskifti um sjúkráhúsværkið".

Blaðstjórnin

teimum barnakomum, sum ein ikki roknaði við skuldu fingið trupulleikar undir føðing, fáa tað kortini. Og her er tað avgerandi, at tær hava stutt til næsta væl virkandi sjúkráhus. Ein kundi sagt, at tað er bert í Havn, at barnakonur kunnu royna at føða heima, tí tær hava stutt til sjúkráhus, um tað skuldi gingið gálið.

Føroyska heilsuverkið bílgari enn tað danska

Tað akutta virksemd á trimum sjúkráhusum verður lagt sum grund fyrri, at sjúkráhúsværkið í Føroyum er lutvíst dýrari enn tað danska. Men her siggjast ongur útroknar. Nakað seinni verður tann stóra lønin hjá tí føroyska starvsfólkinum lögð sum grund fyrri í sama.

Nærleggjandi grundir so sum geografi, flutningur, veðurlag og fólkagrundarlagið verður ikki hugsað um. Vit eru hóast alt eitt fáment fólk mitt úti í Atlantshavinum. Nú tað verða gjörðar so nógv samanlúknar, kundi ein nevt, at tað eru 16 sjúkráhus í Grønlandi, og at teirra heilsuverk kostar umleið dupult so nógv sum tað føroyska, hóast fólkagrundarlagið er nakað tað sama. Annars er tað føroyska sjúkráhúsværkið bert 10% dýrari enn tað danska.

Og taka vit heilsuverið sum soleiðis, ja, so er tað føroyska heilsuverkið í veruleikanum bílgari enn tað danska. Satt at siga,

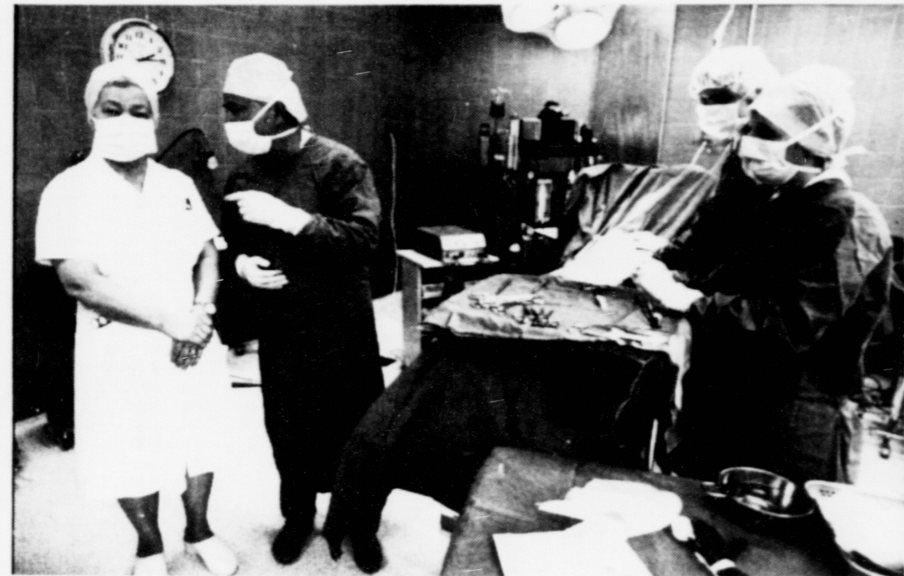
so liggja danskarar lágt samanborið við onnur framkomin lond, tá umræður útreiðslur til heilsuverkið. Lond sum USA, Kanada, Frankaríki, Svøríki, Ísland, Týskland, Sveits, Finland og Noreg liggja all oman fyrri Danmark. Og skulu vit samanbera Føroyar við hesi lond, ja, so kostar okkara verk ikki nógv.

Trupulleikar kunnu loysast

Tað verður ikki lætt at fáa kvalificeraða læknamanning at tryggja einu fakliga menning og at hava eitt fakligt umhvørvi, um vit hava 3 sjúkráhus, metir nevndin.

Tað hevur í 100 ár ikki verið nakar stórr trupulleiki at fáa læknamanning til tey føroysku sjúkráhusini. Men geva vit ikki læknum góðar umstøður og hóskandi lønir, so kann tað bliva ein trupulleiki. Yvirlæknalønirnar í okkara grannalondum liggja eini 20-50% hægri enn í Føroyum fyrri sama arbeiði. Møguleikarnir fyrri at fara á skeið eru skerðir, og samarbeiðið millum sjúkráhusini verður ikki stuðlað. Tann fakliga kunnanin hjá temum ymisku yvirlæknunum verður ikki virðismett og brúkt.

Undir sovorðnum umstøðum er tað skiljandi, at summir yvirlæknar velja at fara av aftur landinum. Hjálparlæknar hevur ein altíð kunnað fingið, bert hevur ein valt at lækka lønirnar, og harafturat rátt

Jákup Petersen: -Tá tað kemur til tann faktiska kvaliteten, so meti eg ikki, at tað er nakar týðandi munur millum sjúkráhusini.

Heilsustýrinum frá at góðkenna ávísar deildir á teimum smærru sjúkráhusunum sum útbúgvingarstøð. Hetta gevur sjálvsagt trupulleikar. Men allir hesir trupulleikarnir eru ikki stórir enn, at teir kunnu loysast, um vilji er til tess.

Flutningstíðir ikki samanberast

Flutningstíðir í Føroyum verður ikki hildið at verða nakar trupulleiki. Einar 2-3 tímar til næsta viðgerðar sjúkráhus verður hildið at vera rimuligt.

Um nú danskarar sjálviir høvdu tikið avleiðingar av hesum, so høvdu bert verið 3 sjúkráhus eftir í Danmark. 95 sjúkráhus høvdu verið reducerað til kommunulækna-centur. Eftir høvdu verið eitt sjúkráhus í Árhús, eitt í Odense og so eitt í Keypmannahavn. Tað er onginn ivi um, at ein tilíks skipan hevði gjørt tað danska verkið bílgari at ríkið.

Eitt annað er, hvat danskarar høvdu sagt til hetta! Sum nú eru, hava 90% av danska fólkinum bert 30 minuttir til eitt vælfungerandi sjúkráhus, har barnakonur, akuttir med. sjúklingar og stórra skaðar kunnu fáa eina líkinda endaliga viðgerð, ella send víðari til kvalificeraða akutthjálpi. Í Føroyum eru tað bert 70% av fólkinum, sum innan ein hálvan tíma kunnu koma á sjúkráhus. Og hetta vil nevndin broyta til 40%.

Sjálv trygging undir flutningi er væl lægri enn í Danmark. Seinastu árinu eru einar 3 tyrlur dotnar niður í Føroyum, og eini 7 fólk hava latið lív. Eitt

tilsvarandi tal í Danmark vildi verið 300 tyrlur niðurdótta og 700 fólk deyð. Í eini tilíksari støðu høvdu danskarar nokk bannað tyrluflutningi. Men her í Føroyum skal hann økjast. Eisini hinir flutningsvegirnir eru mangan vandafullir og til tíðir ómøguligir.

Allt kroystast inn á Landssjúkráhusið

Nevndin ræður sostatt hóast alt til, at alt skal kroystast inn á Landssjúkráhusið. Samstundis metir nevndin, at bygningarnir á Landssjúkráhusinum eru niðurslitnir, og at tað er ov trøngt sum er. Nevndin viðmerkir, at bygningar og plássid í Klaksvík og á Tvøroyri eru sum tað skal vera. Tá Klaksvík og Tvøroyri standa fyrri ca. 30% av framleiðsluni innan sjúkráhúsværkið, siggja vit sostatt fyrri okkum eina ikki so lítila í-løgu.

Nevndin konstatar, at tað er ov lítið av samskipan innan heilsuverið. Ræður til betri samarbeiði, betri stýringstól, betri eftirlit við tí, sum gjørt verður, betri eftirlit við tí samlaða búskapinum osfr. Hetta er av stør- um týðningi. Higartil hevur verið ein tendensur til at arbeiða hvør í sínum lagi. Orsøkin til hetta hevur verið, at tey smáu sjúkráhusini ikki hava havt álít á, at fólk í Havn vildu teimum nakað gott (rapportin er væl aftur eitt prógv um hetta).

Men vit nýðast at savna yvirbyggingin fyrri at kunna stýra verkinum rationelt og trygt. Harafturat koma so eisini út-

búgvingar og eftirútbúgvingarmøguleikarnir. Nevndin ræður til eina ávísar rotatið av starvsfólki í verkinum, og harafturat eina skipan við Ríkissjúkráhusið um eftirútbúgving. Hetta eigur at verða gjørt. Men henda skipan eigur sjálvandi eisini at verða galdandi fyrri Klaksvíkar Sjúkráhus og Suðuroyar Sjúkráhus.

Óvanliga nógvir tellir

Rapportin hevur óvanliga nógvir feilir, lutvíst í hagtølunum, men eisini í metingini av deildum á teimum ymisku sjúkráhusunum. Hvørji töl eru og hvør teknikkur verður nýttur bæði í kanningar- og viðgerðarlíðnum. Hetta kann sjálvsagt skyldast, at rapportin skuldi gerast í ákundi, men eisini at informatiðin og ráðgeving ikki hava verið beinar nokk.

Grundarlagið fyrri niðurstøðunum hevur sostatt verið heldur veikt og skeivt, og nógvir av niðurstøðunum tykjast merktar av manglandi forstålsu fyrri okkara samfelag (uttan fyrri Tórshavn).

Øll eru samd um, at okkara heilsuverk stórt sæð er vælfungerandi. Tað er bíligt samanborið við okkara grannalond. Og samanborið við líknaði øki eru vit serdeilis bílig. Vit hava ikki møguleika at veita somu tænastu sum t.d. Danmark, har uml. 90% av fólkinum hava møguleika fyrri kvalificeraði viðgerð innan ein hálvan tíma. Men 70% av føroyingunum hava hóast alt henda møguleika sum er.

Stuðlið og styrkið smáu sjúkráhusini

Við at stuðla og styrkja tey smáu sjúkráhusini, og brúka teir facilitetir og fólk, sum longu eru har, varðveita vit og styrkja vit hesa støðu, og tað kemur ikki at kosta meira. Velja vit hinvegin at reducera tey smáu sjúkráhusini til at verða ríkin uttan kirurg og medicinar, ja, so lækka vit tænastuna langt niður um danskan standars.

At nevndin ikki metir, at hetta hevur nakran týðning fyrri barnakonur, akuttir med. sjúklingar og stórra skaðar, skilji eg ikki-rættuliga. Kanningar visa, at tað hevur týðning og danir góðkenna sjálvir undir ongum umstøðum eina tilíks loysn. Hon verður uttan iva til stóran ampa fyrri fólkið og sjúklingar.

Vit fara at siggja eitt stórra tal av minni væleydnaðum flutningum. Harafturat fara vit óivað at siggja týðandi fløgur á Landssjúkráhusinum (sum longu eru gjörðar í Klaksvík og á Tvøroyri). Ein ikki so lítil fløga til flutningstól, og harafturat koma so flutningsútreiðslurnar. Tann 30% økingin av aktivitetinum á Landssjúkráhusinum fer nokk at kosta nakað eisini.

Vinarliga

Jákup Petersen,
1. res. læge
Ort. Kir. afd. U 2162
Rigshospitalet
Blegdamsvej 9
2100 København Ø